

Konferencer

Syndikalismen. Svenske og internationale historiske erfaringer

I marts 1998 gennemførtes i Stockholm i et samarbejde mellem det Økonomisk-historiske og det historiske institut ved Stockholms universitet, Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek og Sveriges Arbetares Centralorganisation en konference om syndikalismen. Det var en meget velorganiseret konference, i hvilken en lang række forskere fra flere lande deltog – hovedvægten lå udover svenskerne selv på folk fra England og USA. Ganske vist har syndikalismen ikke spillet en stor rolle i Storbritannien og i USA kun i ca. 15 år, men i den akademiske verden har den haft stor interesse som undersøgelsesobjekt. Der var dog også deltagere fra andre lande: Sydafrika, Italien, Spanien, Tyskland, Nederlandene, Canada osv. og på selve konferencen var spændingen mellem universitetsforskere og de aktive svenske syndikalister – hvoraf flere er universitetslærere og -ansatte (der findes en syndikalistisk klub på Stockholms universitet) – et væsentligt moment.

Syndikalisme er ikke noget entydigt begreb og slet ikke over en periode på ca. 90 år. De syndikalistiske bevægelser opstod omtrent samtidig fra ca. 1905 og frem i flere europæiske lande, USA og Australien. En fremtrædende tendens var den franske syndikalisme, der fik overtaget i den franske landsorganisation CGT på kongressen i Amiens (Amiens chartret), en anden den amerikanske unionisme (IWW), som havde en vis indflydelse på de skandinaviske bevægelser. Den bedst kendte anarko-syndi-

kalistiske organisation er nok den spanske CNT pga. dens rolle under borgerkrigen 1936-39. Fælles for de fleste syndikalister er oppositionen mod den socialdemokratiske immobilisme, som den fremtrådte i årene før 1. verdenskrig; en utålmodighed over de ikke indfrieede håb om en hurtig samfundsomvæltning var et karakteristisk træk.

En del af hovedforedragene ved konferencen er nu udgivet i *Arbetarhistoria. Meddelande från Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek* nr. 87-88 (nr. 3-4/1998), et enkelt bidrag kan findes i *Labour History Review* 1998/2 og bidragene fra særkonferencen om *Syndikalismen og proletärförfattarna* vil blive udgivet senere på Federativs förlag.

Flere af oplæggene underkastede syndikalismen et kønsperspektiv; det virkede påklippet, noget som universitetsforskere har lagt ned over en engang levende bevægelse uden at tage større hensyn til de almene historiske omstændigheder. Flere af disse bidrag (Temma Kaplan, Francis Shor, Eva Blomberg) findes i *Arbetarhistoria*. Alt i alt er hæftet dog væsentligt til forståelse af syndikalismen; dets internationale perspektiv, som kun behandles direkte af Marcel van der Linden i oversigten over historieskrivningen og dens nyvurdering af bevægelserne, fremkommer alligevel ganske godt ved at have de forskellige oplæg ved siden af hinanden. Dog behandler også Kristian Falk i sin analyse af SAC det internationale perspektiv, udgangspunktet er her imidlertid SAC, hvor han konfronterer de udenlandske/internationale tendenser med den konkrete erfaring i Sverige, det land hvor en syndikalistisk organisation har overlevet, men har

måttet ændre sit perspektiv og sine arbejdsmetoder. Konferencen var absolut perspektivrig.

Gerd Callesen

Social Science and History Conference 2000

Den 3. Social Science and History Conference afholdes i Amsterdam 12.-15. april 2000. Målet med disse konferencer er at bringe forskere fra historie og samfundsvidenskaberne sammen. Konferencen er arrangeret som en lang række små sessioner og inviterer til papers indenfor alle historiske emner. Den bliver arrangeret af International Institute for Social History i Amsterdam. Fristen for at indsende forslag til papers (abstracts på 100-500 ord) eller forslag til sessioner (3-4 deltagere) er 30. april 1999.

Nærmere information på internet-adressen:

<http://www.iisg.nl/ESSHC/>

Den britiske venstrefløj i det 20. århundrede

ICBH arrangerer i juli 1999 sammen med Centre for the study of Society and Politics ved Kingston University en weekendkonference om den britiske venstrefløj i det 20. århundrede. Konferencen vil søge at sammenfatte den seneste forskning på området. Blandt de emner arrangerer forstiller sig diskuteret er kvinder og venstrefløjen, marxisme og kommunisme, Fabian Society, studenteraktivisme på venstrefløjen, fagbevægelserne, New Left samt partiet Labour.

Nærmere information: ICBH, Room 357, Senate House, Malet Street, London WC1E 7HU.

Internetadresse:

<http://ihr.sas.ac.uk/icbh/call.htm>

Tysk indflydelse på britisk arbejderbevægelse

European Institute ved South Bank University i London arrangerer en éndagskonference 1. maj 1999 om den tyske indflydelse på den britiske arbejderbevægelse 1900-1960. Konferencens første del vil rette sig mod sammenligning af den politiske organisering i henholdsvis Labour og SPD. Konferencens anden del vil præsentere forskning om, hvad forskellige mindre tysk-britiske socialistiske grupper (f.eks. Internationaler Sozialistischer Kampfbund og Socialist Union) har betydet for britisk politik og industrielle relationer.

Nærmere information:

Lawrence Black, Dept. History, London Guildhall University, Calcutta House, London E1 7NT.

Email: lawblack@lgu.ac.uk

Udgivelser

Arbejderhistorie 1998

Årbogen fra det norske *Arbejderbevægelsens Arkiv og Bibliotek* har ikke som i tidligere år et eller to hovedtemaer, artiklerne behandler tværtimod flere relevante forhold. Ida Bloms artikel er en oversættelse af et bidrag til en engelsksproget, international antologi om Kvinder og socialisme/Socialisme og kvinder i Europa i tiden mellem de to verdenskrige. Hendes emne er "Kvinner og menn i norsk arbejderbevægelse 1918-1940" (s. 5-33), medens Finn Olstad undersøger "Planer om revolusjon i Norge i 1921" (s. 35-53). Han bygger sin artikel på efterretningstvæsenernes indberetninger,

men er klar over, hvor ringe dette materiale i almindelighed er. Hans hovedsagelige resultat er, at modsætningerne mellem Komintern og Det Norske Arbejderparti voksede i spørgsmålet om vurderingen af de revolutionære muligheder i Norge og at dette var en af forudsætningerne for splittelsen i 1923. Artiklen er illustreret af nogle ondsksfulde samtidige karikaturer. En betretning fra en tidligere fremtrædende NKP'er, Arvid G. Hansen, om Kominterns kadreskoler (s. 56-62) fremhæver disse skolers overordentligt store betydning for NKP. Ragnhild Mork analyserer den norske "ML-rørsla og det nasjonale" (s. 63-79) – et ganske relevant emne, da den norske ml-organisation var en af de mest fremgangsrige, i det mindste i Europa. Det understreges en gang til af denne analyse, at revolutionen ikke kan eksporteres: ml'ernes satsning på 'det nationale' viste sig at være en fejlkalkulation.

De næste to artikler udgør næsten et tema, idet de behandler henholdsvis boligbygning og byudvikling. Derefter følger en artikel med et andet perspektiv, idet den koncentrerer sig om periferi – centrum problemet. De to forfattere, Knut Grove og Jan Heiret, kritiserer tidligere resultater af Håkon With Andersen og Finn Olstad, som de hævder har fået afviklet dels norsk industri og dels arbejderklassen. Derudover inddrager de spørgsmålet om arbejderkultur versus arbejderbevægelseskultur i deres bidrag. Det bidrag må føre frem til en diskussion, som bør kunne give en del – "Ein utkant i sentrum: industribygging og arbeidarar på Stord og i Akers 1945-1990" (s. 122-151).

Fra s. 154-189 præsenteres en

række industrimuseer og derefter kommer en anden af årbogens centrale artikler, Jan Messel diskuterer ud fra en større afhandling om *Norsk Tjenestemannslag* "LO og kampen om de nye gruppe" (s. 191-205). Norsk LO er, ligesom arbejderlandsorganisationerne i andre lande, stillet overfor det problem, at det organiserer industriarbejderne, og at de nye lag – specielt funktionærer, akademikere, lærere og tilsvarende grupper – af forskellige årsager ikke organiserer sig i LO. Men da disse lags antal voksede og vokser forholdsvis meget hurtigere end de manuelle arbejderes, kunne det blive et problem for arbejderbevægelsen, og LO begyndte forholdsvis tidligt at arbejde med sagen. Imidlertid var der flere muligheder og disse muligheder kunne ikke bringes i overensstemmelse med hinanden. Problemet er ikke løst i Norge, måske hænger det også sammen med de strukturelle problemer, norsk fagbevægelse står overfor, men under alle omstændigheder er det et relevant emne. Bindet slutes af med en række mindre bidrag, alt i alt er det en interessant udgivelse.

Gerd Callesen

Marx-Engels-Gesamtsgabe (MEGA)

Efter ca. 5 års pause udkom i december et nyt bind i MEGA: IV. afdeling bind 3. Bindet udkom i øvrigt på et nyt forlag, Akademie-Verlag i Berlin, idet det hidtidige forlag Dietz Verlag i Berlin under de nye forhold var blevet for lille og endvidere ejes af et politisk parti, nemlig PDS. Udgiveren, Internationale-Marx-Engels-Stiftung (IMES), ser det som en af sine store opgaver at afpolitiserer og akademiserer ME-

GA. Det var således et rimeligt skift set fra udgiverens side, og selv hvis man skulle beklage denne tendens, så er det væsentligt, at MEGA udkommer på et stort forlag, der har erfaring med at udgive omfattende videnskabelige udgaver – og det har Akademie Verlag. Fremover skal MEGA-bindene altså bestilles fra Akademie-Verlag (fax +49-30-4788 9357) – det gælder også for de allerede udkomne 47 bind.

IMES består foruden af IISG, Amsterdam af Berlin-Brandenburgische Akademie der Wissenschaften, Karl-Marx-Haus i Trier og det Russiske Center (RC) og det Russiske Uafhængige Institut (RNI) begge i Moskva. Det er IMES' formål at afslutte MEGA med nu i alt 122 bind som en historisk-kritisk udgave. Foruden de lønnede medarbejdere har IMES derfor oprettet arbejdsgrupper af frivillige i forskellige lande, således at der for tiden er arbejdsgrupper i USA, Tyskland, Rusland, Nederlandene, Japan, Frankrig og Danmark. Det forsøges at oprette flere arbejdsgrupper, således at MEGA's medarbejdergruppe internationaliseres yderligere. Udgivelsen er blevet sponsoreret fra EU med ikke ubetydelige beløb, der især er blevet brugt til de russiske medarbejdergrupper, hvilket igen betyder, at flere bind nu er afsluttet og kan forventes udgivet i løbet af de kommende år. Prisen for de enkelte bind er dog blevet omtrent fordoblet (bd. IV/3 koster således 298.- DM), men det vigtige er, at udgaven fortsættes.

Bd. IV/3 indeholder Karl Marx' excerpter og notitser fra sommeren 1844 til begyndelsen af 1847 og er på 873 sider. Excerpterne hidrører fra hans første

emigrationsperiode, 1843-1848, og notitsbogen dækker årene 1844-1847. De fleste af excerpterne af henved 30 forfattere har ikke tidligere været offentliggjort og dokumenterer især Marx' økonomiske studier – bl.a. forarbejderne til de 'økonomisk-filosofiske manuskripter'. Centrum for Marx' interesse er den samfundsmæssige rigdoms kilder, årsagerne til den sociale ulighed, privatejendommens rolle, klasse modsætningernes udvikling, pengenes væsen, værdiproblematikken, kapitalen. Som Maximilien Rubel har konstateret, ligger disse manuskripter særlige betydning i, at de giver et indblik i de litterære kilder til Marx' ideer i den periode, hvor han udarbejdede den materialistiske historieopfattelse, som han for første gang skitserede i den 'tyske ideologi'. Men også langt senere udviklede grundlæggende forestillinger hos Marx, som f.eks. nødvendigheden af at smadre den borgerlige stat i den proletariske revolution, har deres kilder i disse års studier.

Af særlig betydning er den tidligere ikke offentliggjorte notitsbog, som især indeholder lister over de bøger, Marx har læst, men også den centrale tekst, Feuerbach-teserne, som findes her i sin første form og som i dette bind publiceres i sin kontekst.

Der er fortsat lang vej igen, inden udgaven er afsluttet. Men der foreligger nu 48 bind, yderligere 40 er i arbejde – flere af dem er faktisk afsluttede – mens 36 bind fortsat kun er på planlægningsstadiet. Men i og med at der nu igen er kommet et bind og flere er undervejs, har man lov til at formode, at MEGA kan afsluttes engang i begyndelsen af det nye århundrede.

Gerd Callesen

Udstillinger

100 år – 100 ure

I forbindelse med Urmagernes Landssammenslutnings 100-års jubilæum viser Arbejdermuseet en udstilling om urets udvikling gennem 100 år. Det er historien om den tekniske udvikling fra de store mekaniske ure til små elektroniske armbåndsure, og om hvordan urene bevæger sig fra lommen og ud på folks arme. Det er også historien om de forskellige sociale gruppers forskellige ure. I forbindelse med udstillingen arbejder urmageren hver søndag mellem 13. og 15. Her kan museets gæster spørge til deres egne ures mekanik. Udstillingen vises i perioden 14. januar til 5. april.

Lisbeth Hermansen

Maleren og installationskunstneren Lisbeth Hermansen er, som den anden kunstner, blevet bedt om at kommentere Arbejdermuseets kulturhistoriske udstilling Folkets Århundrede. Lisbeth Hermansen vil på Arbejdermuseet skabe en udstilling, hvor malerier, objekter og installationer indgår i en helhed, der kommenterer hendes egne rødder i et vestjysk arbejdsmiljø. Udstillingen vises i perioden 16. januar til 5. april.

Arbejdermuseet, Rømersgade 22, 1362 København K, tlf. 33932575. Åbent tirsdag - søndag, kl. 10-16.

Forelæsninger

Den tyske velfærdsstat

Den tyske historiker Gerhard A. Ritter forelæser 12. marts 1999 på Københavns Universitet Amager (lokale 8.1.13) kl. 13.15. Titlen på foredraget er "Der deutsche Sozialstaat. Historische Entwicklung und gegenwärtige Probleme."

Professor, dr. Gerhard A. Ritter har gennem en årrække beskæftiget sig med og skrevet om en række centrale emner i den nyere tyske historie: parlamentarisme, arbejderbevægelsen, de politiske partier og den tyske velfærdsstat – eller som Ritter foretrækker det "Sozialstaat". Der kan især fremhæves monografierne "Sozialversicherung in Deutschland und England. Entstehung und Grundzüge im Vergleich" fra 1983 (engelsk udgave "Social Welfare in Germany and Britain. Origins and Development", 1986) samt "Der Sozialstaat. Entstehung und Entwicklung im internationalen Vergleich" (seneste udgave fra 1991). I disse arbejder søger Ritter at spore 'der Sozialstaat' i spændingsfeltet mellem industrialisering og skiftende sociale processer og kræfter. Undervejs i denne tyske historie trækkes paralleller til udviklingen i Storbritannien, Frankrig og Skandinavien samt til 'efternølerne' i USA og Japan. I sit foredrag (som holdes på tysk) vil Gerhard A. Ritter tale om den tyske velfærdsstats historiske udvikling, men også om de problemer, som er fulgt i hælene på den 'sociale genforening' af Forbundsrepublikken og DDR.

Nærmere information:

*Klaus Petersen,
Institut for historie,
Københavns Universitet,*

*Njalsgade 102,
2300 København S.
Tlf. 35329417.
Email: klpt@coco.ih.ku.dk*

Projekter og afhandlinger

ABA har indtil 31. januar 1999 modtaget meddelelse om følgende afhandlinger under udarbejdelse:

På enhed vi bygger – med røde sten

Speciale i historie, RUC
Specialet har som tema Byggefagenes Samvirke København og dets udvikling, en historie der ikke tidligere er analyseret. Denne organisation ligger i regi af byggefagforeninger i Storkøbenhavn, og er en frivillig sammenslutning, som i sine handlings- og beslutningsprocedurer alene bygger på total konsensus. Foreningen har ingen officiel status i fagbevægelsen og adskiller sig fra den etablerede fagbevægelse. På trods af denne adskillelse har organisationen opnået markant indflydelse på byggearbejdspladser i det storkøbenhavnske område overfor offentlige myndigheder, andre faglige organisationer, bygherrer og byggearbejdsgivere.

Det er denne udvikling samt konsensusstanken, som undersøges og beskrives. Tyngdepunktet i undersøgelsen kommer til at hvile på den mentalitet, som præger organisationen visualiseret i den 'faktiske' historie, for derigennem at kunne udlede de signifikante træk, der kendetegner Byggefagenes Samvirke, uden at det kommer til at virke som en egentlig komparativ ana-

lyse med den øvrige del af fagbevægelsen.

Forventes afsluttet vinteren 1999

*Tommy Balle,
Johannesburg Alle 7,
2770 Kastrup, tlf. 3253 5907,
tommybal@pip.dknet.dk*

En proletar slår ikke sine børn.

Austro-marxismens pædagogik i 1920'erne

Ph.d.-afhandling, Institut for pædagogik & uddannelsesforskning, Danmarks Lærerhøjskole

I projektet analyseres austro-marxismens pædagogiske diskussioner i tiden fra 1920 til fascismens magtovertagelse i 1934 under særlig hensyntagen til Otto Felix Kanitz' arbejde.

Afhandlingen forventes afsluttet i 2000

*John Bertelsen,
Idalundsvej 14,
4990 Sakskøbing,
tlf. 5470 6641*

En undersøgelse af Socialdemokratiets forandring

Speciale, Københavns universitet

Undersøgelsen vedrører: 1)

Den strukturelle ændring i partiorganisationen, 2) Den programatiske udvikling, 3) Den anden del af undersøgelsen er at påvise, om der er nogen kausal sammenhæng mellem lederskifte og skift i den dominerende koalition og de forandringer, der kan måles.

Forventes afsluttet februar 1999

*Jonas Kold Dhyrbye,
Skotlands Plads 12, 5.th.,
2300 København S,
tlf. 3159 8119*

Danmarks femte kolonne?

Speciale i historie, Roskilde Universitetscenter

Gennemgang af Påskekrisen 1948 med fokus på de danske kommunisters rolle samt forlydenderne om, at DKP havde genetableret modstandsgruppen BOPA i tilfælde af en krigssituation. Regeringens forholdsregler inddrages i undersøgelsen.

Forventes afsluttet juli 1999

*Peer H. Hansen,
Gyvelvej 10 c, 2. mf.,
4000 Roskilde og
Jakob Sørensen,
Solvej 2,
2600 Glostrup*

En sammenligning af Fernando Linderbergs og Carl Westergaards kamp for at organisere de danske landarbejdere

Bachelorprojekt

En sammenligning af disse to fremtrædende skikkelser i arbejdet for de danske landarbejders faglige organisering er ikke er blevet foretaget tidligere. Undersøgelsens mål er at finde nogle ligheder og forskelle uafhængig af tid, sted og form.

Forventes afsluttet januar 1999

*Jacob Friis Kjærgaard,
Holtegade 3 3.th.,
2200 København N*

The Calculus of Retrenchment. Reports of Cash Benefits in Denmark and the Netherlands

Ph.d.-projekt, Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet

En undersøgelse af politiske reformstrategier i et rational-choice perspektiv. Undersøgel-

sen analyserer blandt andet Socialdemokratiets strategier i forhold til diskussionerne om velfærdsstatsreformer.

Forventes afsluttet 2000
*Christoffer Green-Pedersen,
Institut for Statskundskab,
Aarhus Universitet, Uni-parken,
8000 Århus C, tlf. 8942 1133,
CGP@ps.au.dk*

Skibby Socialdemokrati i 100 år

Artikel

I mit arbejde på at udarbejde et skrift om Socialdemokratiet i Skibby gennem de 100 år, det har eksisteret i kommunen, er jeg stødt på flere navne, som ikke er til at finde i andre arkiver. Det var oprindeligt meningen, at arbejdet skulle resultere i et festskrift på 10-12 sider. Men historien har udviklet sig til en spændende opgave, i hvilken mange markante lokale personligheder bliver beskrevet.

Forventes afsluttet maj 1999

*Carl Guldbjerg,
Nordmannshusene 12,
4050 Skibby, tlf. 4752 7556*

Slakt i takt

Ph.-d. afhandling, Historiska institutionen Lunds Universitet

Komparativ studie av förändringar av arbetsorganisationen inom köttindustrien i Sverige och Tyskland 1918-1945. Avsikten är att studera förändringar av den könsmissiga och etniska arbetsdelningen inom denne industri i radikalt olika politiska samhällssystem. Studien omfattar därför för Sveriges del en period fram till 1930-talet och därefter folkhemsperioden. När det gäller Tyskland så studeras först Weimarrepubliken och sedan Tredje Riket. Speciellt det sistnämnda

samhällssystemet och den nationalsocialistiska ideologins inverkan på den könsrässiga och etniska arbetsdelningen är av stort intresse. Avsikten är också att studera och problematisera den speciella maskulinitet som konstrueras i främst slakteriindustrin och undersöka hur denna konstitueras och utvecklas i samspel med olika politiska system.

Forventes avsluttet i 2001

*Lars Hansson,
Historiska institutionen Lunds
Universitet, Box 2074,
S-220 02 Lund,
tel.: 046-222 7951,
e-mail: lars.hansson@hist.lu.se*

Socialdemokratiets markeds politik

Speciale, Århus universitet

En undersøgelse af Socialdemokratiets markeds politik for tiden 1957-1961.

Forventes avsluttet i sommeren 1999

*Lars Henriksen,
Silkeborgvej 40, 1.tv.,
8000 Århus C, tel.: 8676 3530*

Kampen om elev- bevægelsen 1969-1985

Speciale, Københavns Universitet

Landsorganisationen for elever (LOE) udvikling fra stiftelsen i 1969 til splittelsen i 1985 med vægten lagt på spillet mellem uddannelsespolitikken og de politiske fraktioner i LOE.

Forventes avsluttet i foråret 1999

*Knud Holt,
Amerikavej 3A, 3.tv.,
2300 København S*

Svenskere i Danmark 1887

Artikel

Beregninger over et år i Hagers Fæstekontors Tyendeprotokol for Mænd. Lønforskelle mellem svenske sæsonarbejdere og dansk arbejdskraft.

Afsluttet 1998

*Thomas Møller, Borgmester
Jensens Allé 37, 5.th.,
2100 København Ø,
tlf.+ fax 3538 1928,
thomas_moller@email.dk*